

Puhe Rautavaara-päivien pääjuhlassa 1.7.2012 (Koillis-Savon kansalaisopiston rehtori Sari Summanen)

OPISTOTOIMINTAA RAUTAVAARALLA 40 VUOTTA

Mennyt – nykyhetki - tulevaisuus

Suomalaisessa aikuiskoulutusjärjestelmässä vapaalla sivistystyöllä on pidempi historia kuin ammatillisella koulutuksella. Kansalaisopistot kuuluvat vapaa sivistystyön alaisiin koulutusorganisaatioihin (muuta ovat kansanopistot, liikunnan koulutuskeskukset, kesäyliopistot ja opintokeskukset). Vapaan sivistystyön juuret ulottuvat 1800-luvun kirkon ja muiden liikkeiden tahtoon nostaa kansan sivistystasoa. Toimintamme siis pohjautuu suomalaisuuden ytimeen.

Se perustehtävä meillä on edelleen – antaa kaikille mahdollisuus opiskella kiinnostuksensa mukaa omalla paikkakunnalla. Rautavaaralla oltiin suuren joukon muita kuntia kanssa mukana, perustamassa kansalaisopistoa omaan kuntaan vuonna 1972. 1960 puoliväli-1970 luvun alkuun perustettiin merkittävä määrä kansalaisopistoja. 1970 luvulla otettiin käyttöön elinikäisen oppimisen teema, joka on edelleen voimissaan.

Opiston ensimmäinen rehtori Seppo Minkkinen oli rautavaaralaisten päättäjien kanssa perustamassa opistoa, kiitos siitä heille kaikille. Se oli hieno päätös rautavaaralaisille. Saitte organisaation, jonka kautta on päässyt kehittämään osaamistaan, oppimaan uutta ja ennen muuta pitämään yllä rakentavaa vuorovaikutusta samanhenkisiin ihmisiin.

Entisen Rautavaaran kansalaisopiston rehtoreita on ollut 17 eri henkilöä vuosien 1972–2010 aikana. Virassa olevia opettajia on ollut 9 eri henkilöä vuosien 1972–2010 aikana sekä vuosittain kysynnän mukaan tarvittava määrä tuntiopettajia.

Opiston 40-vuotisjuhlavuoden näyttelyyn alakoulun saliin saatiin kokoon töitä vuosien varrelta. Näyttely oli hieno läpileikkaus osasta kädentaitoa ja kuvataidetta. Lämmin kiitos näyttelyn taustalla ahertaneille Kati Kilpeläiselle ja Elli Nuutiselle sekä työt heidän kauttaan luovuttaneille opiskelijoille. Muistot ovat tallentuneet kuvina tulevaa historiaa varten. Näyttelyssä kävi reilut 100 henkilöä kolmen päivän aikana. Näyttelystä on jälkikäteen nähtävillä kuvia ja tarinaa Koillis-Savon kansalaisopiston blogissa. Linkki löytyy web-sivuiltamme. Perjantaina näyttelyssä oli myös esillä opiston muuta toimintaa työnäytöksien, opistotoiminnasta kertomisen, jooganäytteen ja musiikkiesitysten muodossa. Oli ilo nähdä, että täällä Rautavaaralla on todella reippaita ja taitavia nuoria musikantteja.

Vuosi 2010 oli käännteentekevä Rautavaaran kansalaisopiston historiassa. Opisto yhdistyi yhdessä Juankosken, Kaavin ja Nilsiän kansalaisopistojen kanssa Koillis-

Savon kansalaisopistoksi. Muutosta on läpi viety avoimessa ja tiedottavassa ilmapiirissä ja saatujen palautteiden mukaan palveluun ollaan oltu tyytyväisiä edelleen. Opisto on säilynyt lähipalveluna.

Koillis-Savon kansalaisopisto osallistui viiden muun opiston kanssa vuosina 2011–2012 (Kaskikuusen, Kuopion, Siilinjärvi-Maaningan ja Sisä-Savon kansalaisopistojen kanssa) kansalaisopistojen sosiaalisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointiin. Tulokset julkaistiin toukokuussa 2012. Tulokset tuovat julki opiston aineettoman hyödyn esille nostamista pelkkien euromääräisten arvojen sijaan. Opistot tekevät toiminta-alueillaan merkittävää työtä kuntalaisten hyvinvoinnin ja osaamisen edistämiseksi. Arviointiraportti tulee opistomme www-sivuille lähiaikana kaikkien nähtäville.

Elämme maailmanlaajuisesti, valtakunnallisesti ja paikallisesti haastavia aikoja. Suuri rakenteellinen muutos on tapahtumassa ja opistot eivät välty tältä muutokselta. Kuopion ja Nilsiän kaupunkien välinen kuntaliitos, joka toteutuu 1.1.2013 muuttaa nykyisen Koillis-Savon kansalaisopiston asemaa. Opistomme lakkautuu 1.1.2013 ja toiminta sulautuu osaksi Kuopion kansalaisopistoa.

Olemme jatkossa Kuopion kansalaisopiston Koillis-Savon alueopisto. Nilsiän osaston osuus liittyy kuntaliitoksen myötä automaattisesti Kuopion kansalaisopiston alle. Muiden nykyisten sopimuskuntien Juankoski, Kaavi ja Rautavaara on tehty kevään ja alkukesän aikana uudet yhteistoiminta sopimukset Kuopion kanssa palvelun tuottamisesta, joten toiminta jatkuu näissäkin kunnissa. Näitä sopimuksia tehdessä on kysytty, miksi näin kiire aikataulu? Yksi vaikuttava tekijä oli yleisesti ko. kuntaliitoksen aikataulu mutta erityinen syy oli ja toi lisähaastetta opistoa koskevaan fuusioon oli opetus- ja kulttuuriministeriön määräys uusien kaikkien opistojen ylläpitämisluvat 21.6.2012 päivämäärään mennessä. Kuopion oli ennätettävä hyväksyttävä kaikissa kunnissa uudet sopimukset ja menettelytavat ylläpitämislupa asiassa. Ilman ylläpitämislupaa opisto ei voi toimia eikä saa toimintaan valtionosuutta. Eli kyseessä oli mitä tärkein asia saattaa kunnialla päätökseen.

Oman opiston ja Kuopion kansalaisopiston puolesta lämmin kiitos rautavaaralaisille viranhaltijoille ja päättäjäille, jotka ovat edesauttaneet tämän em. sopimusten ja ylläpitämislupien saamista eteenpäin ministeriöön.

Mikä muuttuu opistojen yhdistyessä? Tietenkään muutoksilta ei vältytä, se on tosi asia. Kansalaisopiston opetuspalvelu pyritään säilyttämään Rautavaaralla edelleen. Opistojen fuusioituminen tuo joitain muutoksia ja niistä tiedotetaan tarkemmin syksyn 2012 aikana. Keskeisimmät muutokset liittyvät kevään opinto-oppaan ilmentymiseen, ilmoittautumisten aikatauluihin, kevään kurssien uuteen ilmoittautumisosoitteeseen ja kurssimaksualennuksiin. Kurssimaksutaso säilyy ainakin ensi kevään ennallaan, koska se on hyvin lähellä Kuopion kansalaisopiston maaseutualue-

eiden hinnoittelutasoa. Juankoskella, Kaavilla ja Rautavaaralla kunnat pystyvät määrittelemään kurssimaksutason ja minioppilasmäärän, joka omaan kuntaan kohdentuu. Paikallista asiakaspalvelua on myös jatkossa saatavilla. Uutta on opistoasiamiesverkosto, joka tulee joka kuntaan. Opistoasiamiehet rekrytoidaan syksyn 2012 aikana, jos kiinnostuit, ota yhteyttä rehtoriin.

Kevään 2013 opetusta aletaan suunnitella heti syksyn opinto-oppaan ilmestyttyä. Syksyn opinto-oppaamme on saatavilla jakelupisteistä keskiviikosta 1.8. alkaen ja ilmoittautuminen alkaa maanantaina 6.8. klo 9.30 kaikkien opistomme toimipisteiden osalta. Opetustarjontamme on jo nähtävillä opiston www-sivuilla.

Olen kuullut sanottavan opiston jalkautuessa kuntalaisten pariin, että ei opisto kiinnostanut, en minä enää opi (n. 55–65-v henkilöitä). Tutkimusten mukaan tämä väite on täysin väärä olettaus. Ihminen oppii vauvasta vaariin hamaan hautaan saakka. Aivot ja siellä tapahtuvat muistiin tallennukset ja prosessit jatkuvat läpi elämämme – opimme siis konkreettisesti koko elämänkulkumme ajan. Kyseessä on siis vain oman itsensä kehittämisen ja virkistämisen halun puute, joka näkyy sairastavuus ja yleisen hyvinvoinnin tilastoissa. Jokainen on itse vastuussa itsestään ja motivaatiostaan toimia. Kaikkein edullisin tapa saada itselle hyvinvointia ja terveyttä monipuolisesti edistävää toimintaa on osallistua esim. opiston oman toimipisteen kursseille. Samalla täyttyy sosiaalisen pääoman tarve, joka tutkitusti pidentää elinikää.

Kunnan satsaama euromääräinen panostus ei ole myöskään hukassa opistotoiminnassa. Se tuottaa aineettomana hyödykkeenä kuntalaisten monipuolisen hyvinvoinnin edistäjänä euroja takaisin muualta tulevana säästöinä. Taas kunnan päätös vähentää määrärahoja opistotoiminnasta ei ole järkevää. Sastamalassa tehdyn tutkimuksen mukaan opistotoiminnasta vähennetty euro kertautuu -3 euron negatiivisena menona kunnan kassaan muualla, sillä vähennyksen tuomat rasitteet siirtyvät terveydenhuollon eri sektoreille. Koulutuksen tilastollisen vuosikirjan 2011 mukaan kansalaisopistot yhdessä muun vapaan sivistystyön organisaatioiden kanssa ovat edelleen suurin omaehtoisen koulutuksen järjestäjä. Myös tuore Suomen Kuntaliiton tekemä kuntalaistutkimus osoittaa, että kansalaisopistot ovat kirjastojen ohella kuntapalvelujen parhaimmista.

Tulemme jatkamaan opistotoimintaa niin täällä Rautavaaralla kuin muuallakin päin Suomea valtakunnan kattavana verkostona –edelleen. Ole aktiivinen ja esitä toiveita opistolle, pyrimme ne toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan. Tule ja tutustu toimintaamme. Olemme teitä varten olemassa.

Syksyn tilaisuuksia, joissa opisto on mukana, ovat HARRY- harraste- ja yhdistysmessut Rautavaaralla la 1.9. klo 10–14. Järjestämme myös vaalipaneelin Rautavaaran

kunnan kanssa. Luentotoimintaa on myös luvassa lähiluentoja ja verkkovälitteisiä luentoja. Opinto-oppaan sisältöön kannattaa tutustua.

Kiitos Rautavaaran kunnalle opistotoiminnan tukemisesta nyt ja edelleen. Hyvää kesää, syksyllä tavataan.